

Tegning:
Hans Martin Pedersen, Nr. Vissing.

EGNSARKIVET I HØRNING

MJESINGGAARD ANNO 1936

ÅRSSKRIFT 1992

5. årgang

FORORD

For femte gang præsenterer bestyrelsen for Hørning Egnarkiv sit årsskrift.

Som tidligere udsendes årsskriftet vederlagsfrit til samtlige husstande i Hørning kommune. Vi håber, De nu kan se frem til en lille hyggestund i selskab med hæftet.

I så fald er vort første, men ikke eneste ønske nået. Det er et beskedent skrift, hvor bestyrelsen efter bedste evne bearbejder stoffet, således at det forhåbentligt er læseværdigt, men sigtet er ikke spor beskedent. Vi håber, at vi af den vej kan skærpe interessen for vor lokale fortid. I disse EF-tider er mange opmærksomme på betydningen af at bevare vor kultur og vort særpræg. En forudsætning herfor er at værne om vore rødder - at kende og forstå, hvordan slægterne før os har levet.

Læsning af vort lille skrift kan muligvis være en appetitvækker til at søge yderligere viden. Muligvis kan det også være impuls til at sikre materiale, man måtte ligge inde med for eftertiden, ved at overlade dette til Egnarkivet.

På Egnarkivet bliver modtaget materiale registreret og betryggende opbevaret. I det forløbne år har vi anskaffet EDB-udstyr, og når vort materiale efterhånden registreres i dette system, så vil det være uhyre

nemt at finde netop de oplysninger frem, som vore besøgende måtte ønske.

Ved at indtaste et navn på en person eller lokalitet eller måske et emne, så kan maskinen straks udskrive en liste over alle de arkivalier, vi måtte have med tilknytning til det indtastede, og på listen står endda, i hvilke arkivkasser, vi kan hente materialet. Noget sådant er af stor værdi for dem, der forsker, men også dem, der på et mere beskedent plan søger oplysninger, vil få glæde af systemet.

I arkivets åbningstider er der bestyrelsesmedlemmer til stede, som vil være behjælpelige. Hvad enten det drejer sig om at finde specifikke oplysninger eller en almindelig interesse for at se, hvad arkivet gemmer eller det drejer sig om at overlade materiale til arkivet.

I det forløbne år har vi også nyindrettet vort lokale i Hørning, således at det fremtræder mere lyst og venligt end før.

Der er således flere grunde til at aflægge arkivet besøg. Arkivalier fra Hørning, Blegind m.v. befinder sig i vort lokale på Højboskolen, medens vestegnens arkivalier opbevares i vort lokale på Venge Fællesskole.

MESING

På gården "Søndermarken" var der under besættelsen indkvartering af tyske soldater i 5 uger. De forlangte halvdelen af stuehuset til beboelse og kontor for den tyske major. I gårdens stalde var 16 heste opstaldet, og et yderligere antal heste og 180 soldater var indkvarteret på de omliggende gårde. Der blev indrettet et feltkøkken på gårdspladsen, og hver morgen var her parade og forplejning af de mange tyskere. Der blev hver morgen leveret 2 svin fra slagteriet, men de blev ikke spist op. Gårdens beholdning af korn og brændsel blev forlangt udleveret og aldrig senere erstattet. Det var med stor lettelse, byens borgere så de tyske soldater drage nordpå - måske til Norge? Ingen vidste hvor de skulle hen, og ingen i Mesing har nogensinde hørt om deres videre skæbne.

Byens udseende har forandret sig gennem tiden. Dog nok mest efter udflytningen af flere større gårde i perioden 1840 -1905. Den samme byggestil går igen i flere af gårdenes avlsbygninger, så der har været travle perioder for de lokale håndværkere.

På Foerlev Møllevej lå Mesings telefoncentral med hovedforbindelse til Skanderborg. Engang kom et kuglelyn rullende på luftledningen og endte i centralens omstillingsbord. Der lød et stort brag, og der kom små lyn ud ad alle klapperne og samlede sig igen til et kuglelyn. Der var central i Mesing fra 1913 til 1972.

Byens smed var ansat af gårdmændene, og de ejede smedien.

Da forsamlingshuset

skulle omforandres i 1933, besluttede man at anvende pengene fra salget af smedien hertil. Smedien blev solgt til "smediebestyrer" N.M. Nielsen.

Foerlev Møllevej 18-20 var rammen om den første Brugsforening - grundlagt 1885. Huset blev kaldt, og hedder stadig "Slottet". Navnet er opstået, fordi der til opførelsen blev brugt sten fra Skanderborg Slot (nedrevet i 1767) Den første uddeler i Brugsen var Søren Rasmussen, som også var ejer af "Slottet". I 1902 blev en ny Brugsforening opført på den anden side af vejen, og her blev i 1913 udvidet med et pakhus. I 1947 var disse omgivelser imidlertid blevet trange, og en ny Brugs blev bygget længere mod nord på samme vej. Mesing Brugsforening blev nedlagt i 1979, og 94 år med skiftende uddelere og skiftende kunder var slut. I byen findes stadig en købmandshandel, men fremtiden er usikker med hensyn til indkøbsmuligheder i det lille samfund. Byens bageri med tilhørende bagerforretning er her i 1992 lukket, efter i mange år at have forsynet byen og dens opland med frisk brød via disk og omkringkørende bagerbil.

Mesing Mølle
Hedevejen 2, Mesing.
Nedbrudt 1926

10 min. før Mjesing-Bageri's endelige lukning 30. april 1992.

På Foerlev Møllevej lå en rytterskole. Bygningen var opført i 1679, og her var skole indtil først i 1800-tallet. Huset hed "Damhuset", fordi der var et gadekær foran. I 1936 blev gadekæret fyldt op, og vejene blev reguleret til et vej-T. "Damhuset" blev flyttet til den anden ende af byen - til Stillingvej 15. Flytningen foregik på ruller: Fyldningen blev taget ud, og borgerne hjalp til med at skubbe "skelettet" gennem byen. Adslev/Mesing sogneråd havde skænket huset til skomagemester Ansgar Andersen, som anvendte det til museum. I 1968 blev huset flyttet til Hjerl Hede og rummer nu et karetmagerværksted.

Forsamlingshuset er oprettet i 1888. Der var oprindeligt friskole i en del af huset. Men ifølge protokollen er skolestuen taget

med til salen i 1899. Huset har været ramme om mange sammenkomster og begivenheder gennem tiden. Familiefester og foredrag, børnebal, chokoladebal og gammelmandsbal. Under besættelsen måtte man p.g.a. spærretiden afholde bal om eftermiddagen.

I "Mesinggård"s have ligger tæt ved vejen et lille velbevaret kampestenshus. Det fortælles, at det har været brugt til opbevaring af is. Store is-stykker blev lagt her ind og dækket til med tørv. Ved nedbrydningen af et af "Mesinggård"s udhuse stødte man på et meget stort kors-formet fundament til en skorsten. Har her mon stået en mejeriskorsten? Eller måske en teglværksskorsten? Ingen ved det med bestemt.

Mesing Stenen

På pladsen foran kirken har sognets beboere i 1934 opstillet en sten med et vers, hvori siges;

"at Byrder løftes bedst
ved fælles værk
at Splid gør svag
men Enighed gør stærk"

Den store sten er hentet i "Den tuede Mose".

Ved sognestien i den nordvestlige del af byen lå et maltgøreri. Her blev kernerne af byg behandlet, så de kunne bruges til hjemmebrygning af øl.

"At gøre malt" var en langvarig og arbejdskrævende process. Først blev byggen sat i blød i støre baljer, og her skulle den stå indtil alle kornene var gennemvædede og opsvulmede. Vandet blev så hældt fra og byggen blev lagt i en høj dyng på ladegulvet. Dette blev kaldt "støben". P.g.a. den høje fugtighed i kernerne blev dyngen varm invendig, og kernerne begyndte at spire. Ved denne spiring omdannedes kornets melindhold til sukker. Man skulle være meget påpasselig med, at kernerne spirede lige meget, så derfor skulle dyngen tilses dagligt og om nødvendigt vendes med en skovl.

Efter spiringen skulle støben tørres. Store jernplader med sprækker i blev sat op over bål på jorden, og herpå blev støben spredt ud. Ilden skulle brænde jævnt i mange timer, for at tørringen skulle blive god. Vægteren (Christen Horn 1789-1867 er omtalt andet sted i bladet) havde opsyn med ilden om natten.

Når støben var tørret og havde fået en brun farve, kom den i sække og blev bragt hjem på gårdene. Her blev den opbevaret på loftet ved skorstenen.

Mesing Kirke

Mesing sogn har siden sidste halvdel af 1500-tallet været anneks til Adslev sogn og siden 1967 til Veng sogn. Kirken ligger i udkanten af byen.

Kirkeskib og kor er opført omkring år 1200, og våbenhus og tårn er tilføjet i slutningen af middelalderen. I samme periode er skibets og korets hvælvede loft bygget.

Over syddøren er et reliefsmykket granit-tympanon med livstræt og to løver.

Da et nyt varmeanlæg skulle installeres i 1966, fremkom rester af kalkmalerier. Det

var borter og invielleskors, (sidstnævnte er cirkler med kors i, som blev stænket med vie-vand ved kirkernes indvielse). Da disse kalkmalerier var meget mangelfulde og utydelige, blev de atter overkalkede.

Ældst blandt kirkens inventar er som vanlig døbefonten, der har løvefigurer, som afviger noget fra egnens øvrige løvefontene.

Baldakin-altertavlen er fra 1590'erne, og prædikestolen er fra 1613. Alterkalken er fra 1684 og bærer både våbener og indskrift for giveren: Ober-førster Petter Zeibiegh og hustru Margaretha von Gabbels, som derved sikrede sig begravelsesplads i kirkegulvet. Stoleværket er udskiftet flere gange i tidens løb, og har iflg. regnskaberne omfattet bl.a. en flytbar brudestol (1687) og en lukket stol (1741) som byens murermester Niels Andersen lod udføre til sig selv og betalte 8 skilling årligt for at benytte.

Kirkens klokke er støbt i 1591 og omstøbt i 1928 af Smithske støberier, Aalborg.

Orgelet er oprindeligt fra omkring 1880-1890. Det blev i 1951 leveret til kirken fra Thisted frimurerloge. Orgelet har en meget speciel og pladskrævende ventilopbygning, og er det eneste af sin art i Danmark med denne komplicerede konstruktion, som ellers kun kendes fra renæssancetidens orgelbyggeri.

(Kilde: Nationalmuseet, Danm. Kirker-Aarhus Amt. Bd 6 hft 34)

MESING SKOLE

I 1962 blev jeg ansat som førstelærer i Mesing Skole og nåede at undervise i 1 år, før den blev nedlagt og børnene blev sendt til Hørning.

Dengang så man det vel som noget positivt, at de små landsbyskoler forsvandt, og børnene kom til de store centralskoler, hvor man kom i klasse med jævnaldrende, fik flere fagtilbud og blev undervist af forskellige lærere i de forskellige fag. Som en journalist skrev i en af de lokale aviser om nedlæggelsen: "Man kan glæde sig over, at landsbyskolens dage er forbi og man kan fælde en tåre over denne kendsgerning. Man kan glæde sig over, at børnene nu vil få samme skoleuddannelse som kommunens øvrige børn, og man kan fælde en tåre over den tid, der definitivt er afsluttet. Man får ét og mister noget andet. Men tiden går videre - der stilles nye krav, kommer nye skikke".

Ja - en epoke var forbi - udviklingen i samfundet krævede sit. De små landsbyskoler var ikke længere tidsvarende.

Den skole, der lukkede sine døre d. 25/6-1962 var bygget i 1912. Det gælder for skolestuens vedkommende. Den tilhørende lærerbolig blev bygget i 1934.

Kigger man i de gamle skoleprotokoller fås mange oplysninger. Den ældst bevarede af disse er fra 1858. Da var der 60 skolesøgende børn i Mesing.

Der kan også opstilles en liste over fastansatte lærere ved skolen:

1858-63	: N. Nielsen
1863-97	: A. Knudsen
1897-1901	: J. P. Kristensen
1901-04	: Peter Nielsen Mygind
1904-09	: Ernst Ernstsens
1909-29	: Hans L. Schmidt Juulsen
1930-47	: Allerslev Jensen
1948-56	: Ove Rasmussen
1957-59	: Hans Holger Rosendahl
1959-62	: Børge Madsen
1962-63	: Karen Inger Rasmussen

Børnetallet i Mesing har selvsagt været meget svingende. I perioder med mange børn var der ikke nok til at undervise i skolen. Da blev der også undervist i forsamlingshusets kaffestue. Det var de yngste årgange, der holdt til her.

Udenfor skolebygningen lå legepladsen, der strakte sig helt hen til Ny Stillingvej 5. Nr. 3 er altså bygget på den gamle legeplads. Udover at være legeplads blev den i sommerhalvåret anvendt til idræt. I vinterhalvåret foregik gymnastikken i forsamlingshuset.

Undervisningen foregik på den måde, at de store elever gik i skole fra kl. 8-12. Kl. 12.30 kom de små elever så, de fik 3 timers undervisning dagligt.

En gang om ugen havde pigerne to timers ekstra undervisning. Det var i håndarbejde, som jo dengang ikke var for drenge.

Som enelærer måtte man jo undervise i alle fag lige fra dansk til drengegygnastik. Det var også lærerens opgave at stå for opfyring og vedligeholdelse af ilden i den store kakkellovn i skolestuen. I de koldeste vintermåneder blev der fyret over. Det var ubehageligt de morgener, hvor man måtte konstatere, at det ikke var lykkedes at holde ilden ved lige. Da måtte eleverne sidde og fryse den første time, indtil det store rum var opvarmet. 14 stk. var de det sidste år, og de fyldte jo ikke meget i det 70 m² store rum. Det føltes koldt længe - højt var der jo også til loftet, og de store vinduer var ikke for tætte, selvom der om vinteren kom forsatsvinduer op.

På den sidste skoledag havde skolen besøg af skoleinspektør, Erik Hansen fra Hørning, der bød eleverne velkommen til Hørning efter ferien. Han udtalte bl.a., at han godt forstod, hvis mange følte det som et tab at skulle sige farvel til den skole, der altid havde været midtpunkt i

Karen Inger Rasmussen med sidste hold elever fra Mesing Skole

sognets liv. Ja, skolen blev brugt til mange ting. Ikke alene børnene havde jo forsamlingssted her. Om vinteren afholdtes der aftenskole for ungdommen.

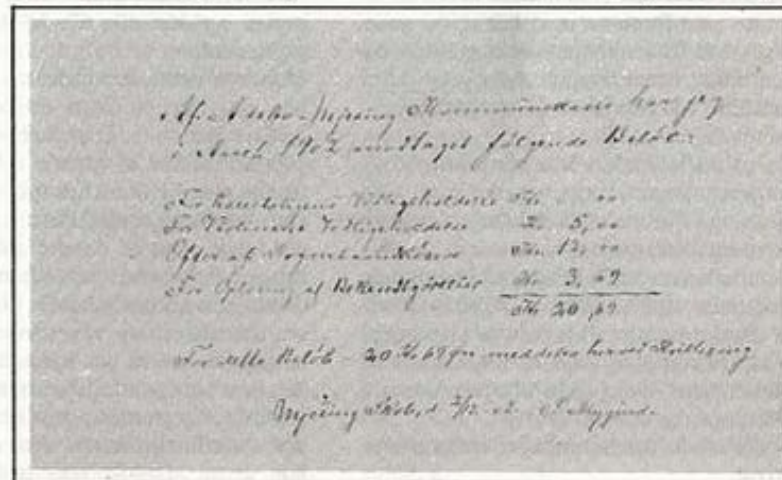
Nogle vintre var der også en række foredragsaftener for de voksne ved sognepræst N.E. Mikkelsen.

Det var også her et lille sognebibliotek fandtes. Det bestod vel af ca. 400-500 bøger, hvoraf nogle ejedes af det kommunale bibliotek. Så byttede man engang imellem rundt med bøgerne i Jeksen og Adslev. Desuden kom der en bogbus nog-

le gange om året fra fællesbiblioteket i Silkeborg. Her udskiftedes så en del af de lånte bøger.

Der kunne sikkert nævnes andre aktiviteter der gennem årene er foregået i skolen. Til slut skal der da fortælles, at der jo kendes en endnu ældre skole i Mesing. Det var den, der lå midt i byen og i 1936 på ruller blev flyttet op til Ansgar Andersens hus, hvor han så indrettede museum i den. Den historie er fortalt (se side 4).

Karen Inger Rasmussen

MESSINGJENS

Der er mange, for hvem bynavnet Mesing er uløseligt knyttet til beretningen om hesten Messingjens, der deltog i Napoleonskrigene. Hesten er en af hovedpersonerne i en fantastisk beretning, som er uøddeliggjort af St. St. Blicher, der lader den - i noget forvansket form - indgå som en af fortællingerne i E. Bindstouw.

Hesten kan næsten sikkert siges at stamme fra landsbyen Mesing, nord for Skanderborg, og har fået navn efter sin hjemby. Historien har også tilknytning til Blichers sogn Thorning, hvorfra den første ryttersoldat, der red på Messingjens, gårdejer Claus Nielsen Wattrup, kom.

Det er måske derfor, Blicher har benyttet historien, men den fortælling, der indgår i E. Bindstouw er på en del punkter væsensforskellig fra den virkelige historie.

Men har historien ikke også så megen tilknytning til Mesing, at den hører hjemme i en lokalhistorisk sammenhæng?

Da ryttersoldaten Claus Nielsen Wattrup blev syg, blev Messingjens overtaget af en anden soldat, Anders Rasmussen, der var en gårdmandssøn fra Egebjerg nord for Horsens.

Anders Rasmussen skal have erhvervet sig retten til den efterspurgte hest ved at smøre sine foresatte med lidt af de gode sager, han fik sendt hjem fra gården, da han midt under Napoleonskrigene blev indkaldt til Hestefolket og gennemgik rekruttskolen.

Og så måtte Anders Rasmussen og Messingjens drage i krig, og de kom vidt omkring i Europa uden at komme meget i berøring med fjenden.

Danmark var med i krigen på Napoleons side, men efter slaget ved Waterloo kom de danske soldater til at deltage i besættelsen af Frankrig, og Anders Rasmussen og Messingjens kom i 1816 til byen Arleux i Nordfrankrig.

Her blev de danske soldater indkvarteret privat.

Anders Rasmussen fik kvarter i huset hos en rig, adelig guldsmed ved navn de Bercon, som i lighed med de fleste franskmand var svært glad for de danske soldater - i hvert fald i begyndelsen.

Guldsmeden havde en eneste datter, Gabrielle Coudron Philippe de Bercon, en meget smuk ung pige med en blændende hårpragt.

De to mennesker blev betaget af hinanden, og der opstod et varmt kærlighedsforhold imellem dem.

Men det var trods alt mere end den gode guldsmed kunne acceptere, og han søgte på alle måder at forklare sin datter, at det var et umuligt forhold. Da det ikke lykkedes, forsøgte han sig hos Anders, og han gik endda så vidt som til at tilbyde ham 15000 rgd., hvis han ville give afskald på Gabrielle.

Det var mange penge - en gård hjemme i Danmark kunne dengang erhverves for ca. 1000 rgd.

Men Anders stod fast, han ville have Gabrielle og hun ham.

Meget imod faderens vilje - men måske lidt med moderens hjælp - blev de to unge viet af den danske feltpræst, der hed Nyholm. Anders satte sine foresatte ind i sagen, og han fik tilladelse til at tage pigen med.

Men hun måtte forklædes til afrejsen, og hun blev iført en dansk husaruniform, og Anders lavede en falsk knebelsbart af de yderste spidser af hårene i Messingjens' manke, den fik hun klistret under næsen.

Der skal have været flere franske piger, der fulgte med de danske soldater, da de drog af mod nord, men efterhånden faldt de andre fra, kun Gabrielle holdt ud, selvom det sikkert har været svært for hende at sige farvel til sin hjemstavn. Hendes identitet blev snart afsløret, men de andre soldater accepterede »den lille soldat med den store knebelsbart« - ikke mindst fordi hun gerne oprådte som matketenderske

og deltog i forplejningen og gerne skændede brændevin fra et anker med et pæglmål, der endnu skal være i slægtens eje.

På ryggen af Messingjens gennemførte de to unge den månedslange rejse hjem til Danmark og kom i vinteren 1818 til Fredericia. Her blev soldaterne afmønstret, og hesten Messingjens blev solgt tillige med en del andre »udsættere«, og køberen var naturligvis Anders Rasmussen, der ikke kunne skilles fra sin gamle ven.

Og så drog Messingjens med Anders i sadlen og Gabrielle på bagsmækken videre nordpå med hjemgården i Egebjerg.

Anders præsenterede familien for sin franske kone, og faderen spurgte straks: »Håc hu' noej?«.

Hertil måtte Anders svare, at det eneste hun ejede var han hjerte.

»Læ hinn så reijs« - var faderens svar.

Men det var Anders ikke til sinds at gøre, så han forlod den fædrende gård sammen med sin kone, og på ryggen af Messingjens drog de mod nordvest til landsbyen Underup lidt nord for Nim.

Her lejede de sig ind på en gård, og for sine sparepenge købte Anders 8 tdr. land ved Torp lidt øst for Underup, og her byggede han et lille hus.

Her fik Messingjens sit otium. Han skulle intet arbejde udføre, bortset fra at være ridehest for Anders en gang imellem, når han havde et ærinde i købstaden. Ellers gik hesten rundt på gårdens områder uden tøj og uden indhegning, som han altid havde gjort.

Gabrielle og Anders fik fem børn: Kirsten, Rasmus, Gabrielle, Karen og Karoline, og selvom kårene må have været små, skal de have levet lykkeligt på det lille husmandssted.

Messingjens endte sine dage her, og så stor var Anders' kærlighed til sin gamle ven, at han ikke ville »træk kjowlen aa ham for aalle det« og heller ikke »ha awyjn eller hunn te aa snagh i ham«, så Jens blev behørigt begravet på gårdens område. Blichers fortælling slutter med Messingjens' død og begravelse.

Han skal have fået beretningen af en tækemand, der »laa aa tat« på laden ved præstegården i Thorning, mens Blicher gik nede på gårdspladsen og langede stråene op.

I E. Bindstouw er det Rasmus Owstrup, der har oplevet historien og beretter om Messingjens.

Han bliver taget til Hestefolket og møder i Horsens. Som i den virkelige historie får han tildelt Messingjens efter Wattrup ved at smøre sin underofficer med gode sager fra hjemgården.

Hæren drager sydpå, og i Åbenrå indkvarteres soldaterne hos de lokale beboere, og Rasmus får kvarter hos en gårdmand, med hele seks døtre.

En af dem hedder Helle, og hun sørger lidt ekstra for Rasmus, der beklager sig over den forplejning han får af gårdmanden, som er en »pihnwon hund«.

Helle og Rasmus er dæknavn for Gabrielle og Anders Rasmussen, og også i Blichers fortælling bliver de unge glade for hinanden. Da hæren drager videre i krigen - som Blicher ikke gør meget ud af - lover Helle at vente på Rasmus.

Da han vender tilbage venter Helle da også på ham, men hendes far er imod bekendtskabet, så som i den rigtige beretning må Rasmus smugle hende ud, iført soldateruniform og med den hjemmegjorte knebelsbart under næsen.

Rasmus og hæren med Helle i husaruniform når tilbage til Horsens, hvor Rasmus Owstrup køber Messingjens, der er blandt de udtjente, der sættes til salg.

Så fortsætter de tre til Rasmus' fødegård, hvor de i modsætning til den rigtige historie får en god modtagelse. Her bliver de gift, og Rasmus overtager den fædrede gård, og de lever lykkeligt sammen.

De får to børn, og da Messingjens' dage er talte, står hele familien omkring ham, til han dør, og som i den rigtige beretning bliver Jens begravet på gårdens område.

Her ender Blichers beretning, men den rigtige historie fortsætter og får en tragisk slutning.

Gabrielle havde svært ved at falde til i Danmark. Hun skrev breve hjem til familien i Arleux og blev efterhånden forsonet med sin fader, men hun genså aldrig sin hjemegn og sin familie.

Så længe Anders levede gik det godt, for de to respekterede hinanden højt og levede i et harmonisk samliv.

Men Anders døde i 1845 af tuberkulose, og så gik det nedad med Gabrielle.

Hun længtes voldsomt mod sin hjemegn og sin familie, og flere gange har hun begivet sig sydpå til fods for at prøve at komme hjem, og hver gang er hun blevet hentet tilbage.

Til sidst blev hun spærret inde i den lille stue i Torp, og i 1855 døde hun, 64 år gammel.

Både Anders og Gabrielle er begravet på Underup kirkegård, men gravstenene er borte.

I Arleux er sporene af guldsmedens adelige familie også udsløttet. To verdenskrige

har ødelagt kirken, og kirkebøgerne findes ikke mere.

Men historien om Messingjens lever stadig. Da han fik sit velfortjente otium på på gården i Torp og døde elsket og respekteret af familien, i hvis liv han havde spillet så stor en rolle.

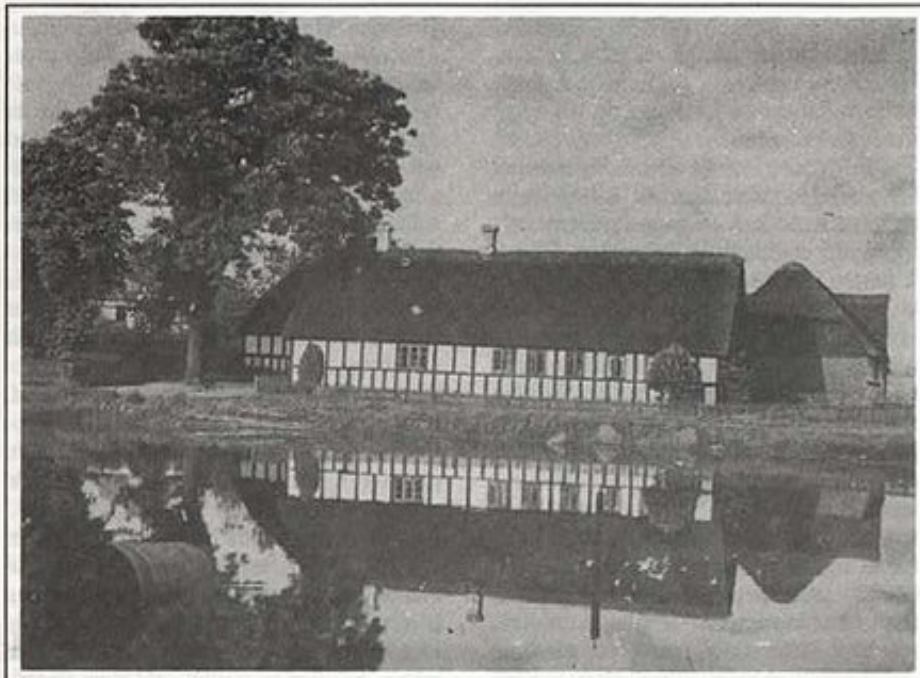
Endnu i 1970 mente man at kunne påvise stedet ved Torp, hvor hesten ligger begravet.

En efterkommer af familien, Rasmus Jensen, der var den sidste, der boede i huset i Torp, har fortalt, at en ældre mand, Anders Ølvisen fra Jeksen, barnebarn af Gabrielle og Anders, havde udpeget stedet for ham og sagt: »Hie legge Messingjens, aa de passe pinde«

Bent Meyer.

Kildehenvisninger: Harald Pedersen: Blichers Messingjensnovelle, Østjysk Hjemstavn 1970

St. St. Blicher: E. Bindstouw.

Mjesing Damgård

FRAGTKØRSEL FOR 50-55 ÅR SIDEN

Mesing Fragt- og Vognmandsforretning oprettedes ca. 1923-24.

Undertegnede købte og overtog forretningen d. 7. april 1938.

Der var koncession på en fragtrute fra Mesing over Jeksen - Adslev - Dørup - Edslev-Mølle - Edslev - Kolt - Lemming - Hasselager til Århus Fragtmandcentral i Toldbodgade. Ruten kørtes tirsdag, torsdag og lørdag. Afgang fra Mesing kl. 9.00 og fra Århus kl. 12.00. Af faste afleveringssteder var 3 brugsforeninger, 5 købmandshandler - 6 smedier - 2 karetmagere - 1 tømrer - og 1 bagerforretning, samt til private på ruten. (1938).

Fragtpriserne var såvidt huskes; pakker til 1 kg: 25 øre - 5 til 10 kg: 35 øre - fra 50 til 100 kg: 50 øre - pr. kg. varer fra 100 kg og op: 35 øre pr. 100 kg.

Mandag kørsel med kreaturer til eksport på Århus Kvægtorv: 4 kr. for store dyr;

2 kr. for mindre: Returlæs foderstoffer - gødning- kul - cinders - koks og briketter:

Onsdag grise til Skanderborg Andelsslag-

teri, 50 øre pr. stk., retur foderstoffer fra (Elgård).

Vejmaterialekørsel for kommunen. 1.50 kr. pr. kubikmeter.

Alt inden for privat lastautokørsel: Specialiseret hestetransport i overbygget vognlad; Særlig for hingsteholdere som Rasmus Andersen, Mesing og J. P. Lindtoft, Lisbjerg Terp. Samt flytning af familie-bohave under lukket lad i særlige flyttekasser og pakkingsmateriel i stor stil. Under belejringen i 1940-45 og år derefter, meget tørve- og brunkulskørsel, og udbringning af træ og byggemateriale for Høring Trælashandel; endvidere også kørsel for omegnens murer- og tømrermestre.

Forretningsophør og nedlæggelse den 7. april 1970.

Michael Sørensen
Mesing

Klar til afgang med den tyske kanon på ladet.

TYSK BESÆTTELSE AF DANMARK

Den tyske værnemagt rykkede ind i Danmark d. 9. april 1940. Og allerede d. 14. april fik Mesing-sogn indkvartering af et kompagni hestetrupket artilleri på 180 mand ialt, som fordeltes rundt på gårdene samt noget mandskab i forsamlingshuset. Muligvis kommen med tog til Skanderborg. Herfra skulle de videre men hvorhen? Ved afrejsen fra Mesing havde politiet i Skanderborg, af tyskerne fået ordre at tilsige lastvogne fra egnen til transporten torsdag eftermiddag kl. 14.00 med afgang fra Mesing ved 17-18-tiden. Jeg fik en hel kanon på lastvognen, og blev første vogn i en kolonne på 21 vogne. Der kørtes over Skanderborg til Århus, hvor vi alle fik tanket benzin ved Harald Jensens-plads på tyskernes regning.

N.B. Der gik flere måneder inden benzin blev betalt til tankstationen. Nu kørtes over Silkeborg - Herning - Holstebro - Oddesund til egnen vest for Thisted, hvor der læsses af ude i et klitterræn kl. 5 om morgenen fredag d. 22. maj. Aflæsningen var færdig til middag, og efter ny påfyldning af benzin inde i Thisted (også beordret af tyskerne), kunne vi køre hjem efter eget behag. Vi holdt kaffepause i Herning og var hjemme til aften: hvor vores koner modtog os? Med åbne arme - for ingen vidste hvor vi skulle køre tyskerne hen. Og rygterne gik på Norge, det havde soldaterne talt om, og var bange for. Prisen vi fik for turen var 125 kr. kontant, og så de to gange påfyldning af benzin. (Efter tiden et ret stort beløb)

Der Standortälteste
Stilling Stilling, den 29.9. 1943.

Passierschein Nr. 40 x
(Gültigkeit nur in Verbindung mit der „Legitimationskarte“).

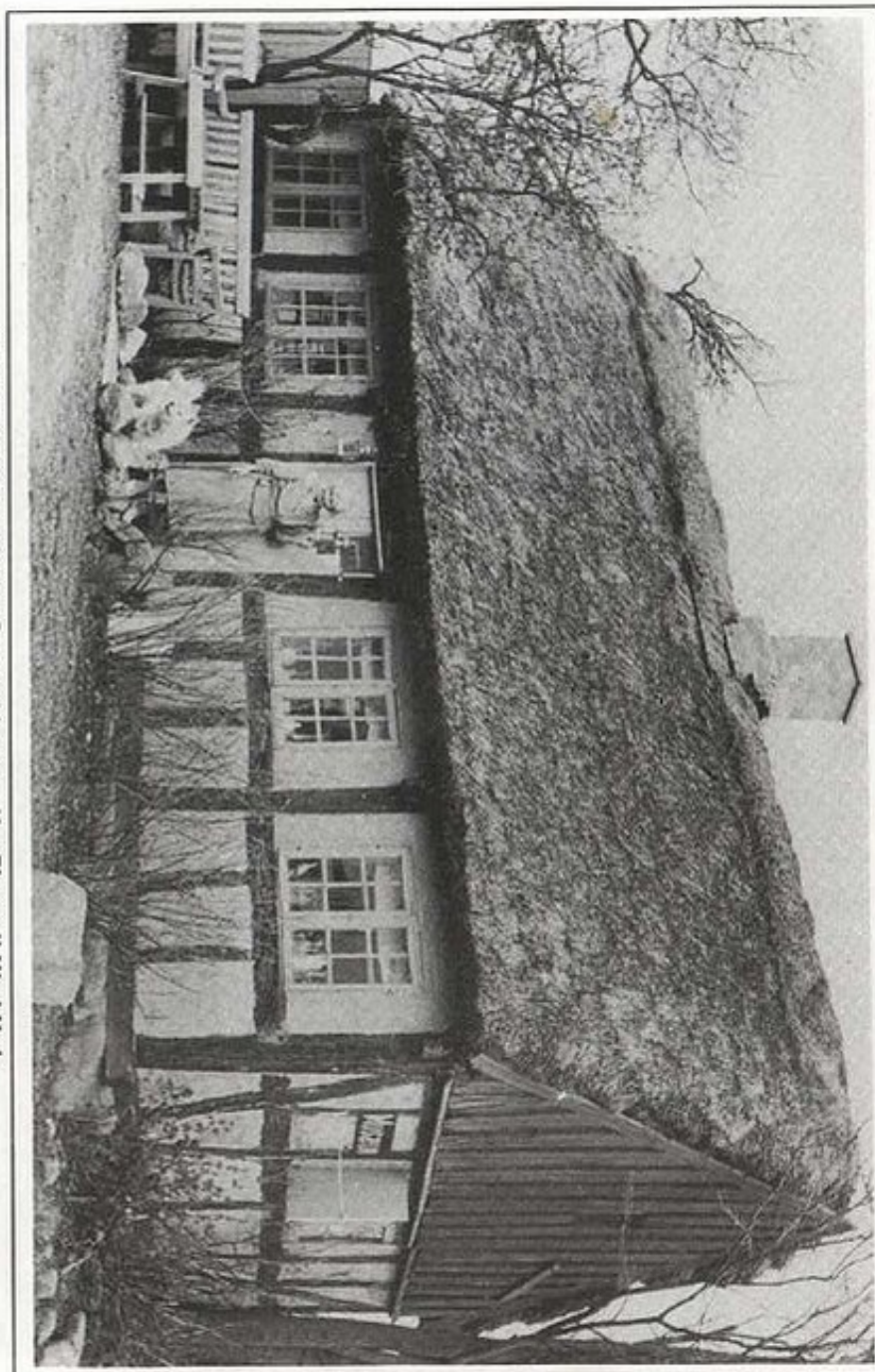
Der **Michael Sörensen**
Die **nur am Tage** ~~des Besuchs~~
darf die Postenkette von Uhr bis Uhr passieren und von Stilling dürfen **Mesing** nach **Århus** und zurück im Umkreis von km am Stilling **Skanderborg** zu Fuß gehen — mit dem Fahrrad — mit dem Pferdefuhrwerk — fahren.

Gültigkeit bis **17.10.43**

Dieser Passierschein ist nach Ablauf der Gültigkeit durch den Posten abzunehmen, bei dem der Inhaber des Scheines passiert.

Verlängert bis
Der Standortälteste. **Oberleutnant**

Der Standortälteste.
Oberleutnant

Fot.: Mesing Gamle Skole - Senere: Museum - Nr.: Fydet til Hjert Hede

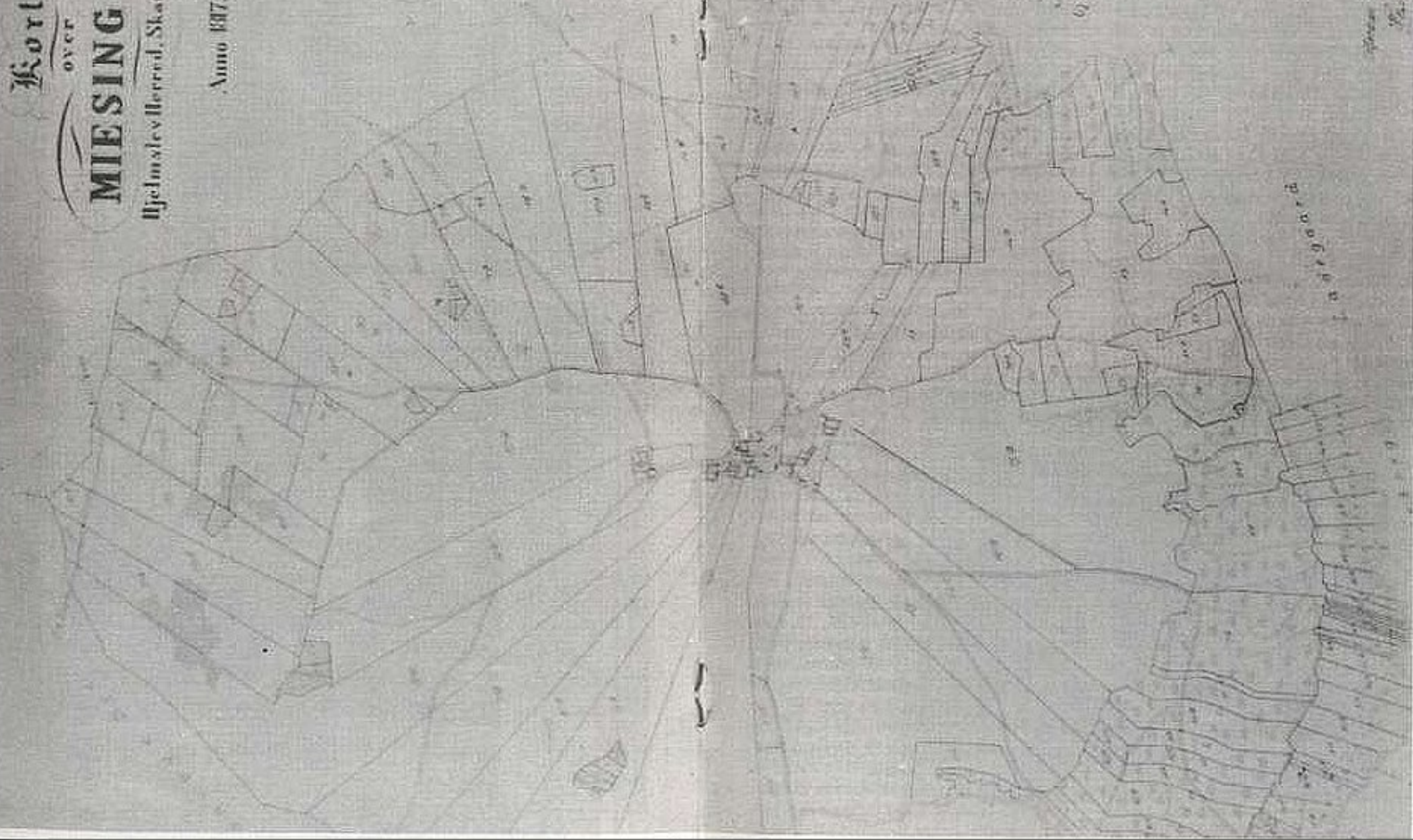
Kort

over

MIESING SOGN

Hjelmslev Herred, Skanderborg Amt

Anno 1817.

Udtaget af
K. M.

VÆGTEREN I MJESING

af Ansgar Andersen

Træskomand Anders Christensen og hustru, Ane Sørensen Datter, sidstnævnte født i Assedrup, Nørlev Sogn, den 4. December 1758, boede i et Hus ved Forten i Mjesing. Anders Christensen var kommen fra Landsbyen Horn ved Hammel og af den Grund blev han altid kaldt Anders Horn. De havde flere børn sammen; men han om hvem her skal meddeles, blev født den 25. September 1789 og fik Navnet Chresten Andersen efter sin Bedstefader. Efter endt skolegang kom han i skrædderlære, og som ung var han vistnok som Soldat i 1807, ude på nogle Sejlture. På en af disse hændte det, at Uvejret blev meget slemt. Bølgerne slog op over Dækket og alt hvad der fandtes af rørlige Ting maatte fastbindes. Passagererne blev beordret ned i Kahytten hvor Luften, som Følge af Søsyngen var meget daarlig. Chresten gav sig saa til at synge af sine Lungers fulde kraft hvilket gav Anledning til, at han fik Tilladelse til at komme op paa Dækket igen. Denne Tur mindede han hele Livet igennem; thi naar Uvejret var slemt og Stormene rasende, sagde han altid: »Os her paa Landjorden lider ingen Nød, men tænk paa de stakkels Søfolk«. -Den 7. December 1816 blev han gift med Mette Kathrine Larsdatter fra Illerup, der var født 7. September 1789, samme Aar som han selv. »Christen Horn« og »Mette Kathrine«, som de i daglig Tale blev kaldt, bosatte sig paa »Sommers Toft« en Plads ved den nordlige side af »Palliskjæ«, den østlige Dam i Byen.

Christen Horn blev saa ansat som Vægter i Mjesing, og hvad der skal berettes er dels efter, hvad han selv har efterladt sig af skrevne Meddelelser og til Dels mundtlige Beretninger fra Folk, som har kendt ham personlig.

November 1823: Af 2,5 Talg fik vi 35 Lys og 2 Praaser. Det første Lys blev tændt Aftenen før den første December, som var

første Advents Søndag, om Aftenen.

»Den 27. August 1826 om Formiddagen har vor Herre velsignet os med en Søn navnlig Anders Christensen, Gud give ham kristeligt at leve og saligt at dø, Amen i Jesu Navn, Amen«.

I Juni Maaned 1839 har Chr. Horn lavet en Tabel over sin Vægterløb, der dels in natura. Til Forstaaelse af Tabellen kan anføres, at naar der f. Eks. som fjerde Navn staar N.N.S., saa skal det sidste Bogstav betyde Sen (sen), altså Niels Nielsen. Navnene i Fortegnelsen kan tillige give en Oversigt over de bosiddende Personer i Mjesing paa den Tid. (1. J. Jørg., 2. P. Mikel., P. Mikkelsen o.s.v.).

	Vægterløb			Vægterpenge	
	Dag	Byg	Skp.	Mark	Skilling
J. Jørg.	3 Skp. 1 1/2 Fl.	1 1/2	Skp.	Om. Preder.	1 2
P. Mikel.	3 - 1 1/2	1 1/2		SL. Sor.	0 12
B. Christ.	3 - 1 1/2	1 1/2		B. N. S.	0 12
N. N. S.	3 - 1 1/2	1 1/2		P. G. S.	0 12
B. H. S.	2 1/2	1 1/2	1 1/2	S. N. S.	0 8
B. og vøj.	3 - 1 1/2	1 1/2		A. C. S.	0 12
Houberg.	2 1/2	1 1/2	1 1/2	S. Jen.	0 8
P. Krist.	2 1/2	1 1/2	3	B. J. S.	0 12
B. og vøj.	1 1/2	3	1 1/2	G. B. S.	0 12
L. A. S.	2 1/2	1 1/2	1 1/2	L. S. S.	1 0
J. Soer.	2 1/2	1 1/2	1	J. J. Smeder	1 0
J. Jørg.	2 - 1	3		S. N. S. bind	1 0
M. P. S.	1 1/2	3	3	L. J. Sægger	0 8
P. J. S.	1 1/2	3	3	B. L. S.	1 0
Knut.	1 1/2	3	1/2	J. O. S.	0 12
Smed.	1/2	0	1/2	J. L. Smed	1 0

Hvorfor han f. Eks. har skrevet 1,5 Skp. og 3 Fjerdingkar Rug i Tabellen i Stedet for 2 Skp. og 1 Fjerdingkar vides ikke. Som Vægter paahvilede det Chr. Horn at synge det første Vægtervers Kl. 10, naar Vagten begyndte, og saa fremdeles hvert Klokkeslet indtil Kl. 5 om Morgen, naar Vagten var endt. Imellem Klokkeslagene skulde han tillige se efter, om der var Tyve paa Spil, Ildebrand eller noget galt med kreaturerne i Staldene, og i den Periode der blev lavet Malt af Byg i Køllen, som laa ved »Forten«, skulde kan se efter, om Ilden brændte under de store Maltplader, som den skulde; ligeledes kunde Folk

der er dets vaaben; men »Fensi« tog ganske forigtig fat i Piggene med munden og kastede det op i Luften, naar det saa falder ned igen strakte det sig ud, og Hunden greb det under Bugen og gjorde paa den maade Ende paa dets Tilværelse. En Nat da Vægteren mærkede Uro i et Hus gik han derind, og efter lyden, som kom fra Bageovnen.»Hvem er derinde«, spurgte Christen, uden at faa noget Svar. Efter at han havde spurgt et Par Gange uden Resultat, sagde han til Hunden, som stod ved hans Side:»Fensi, hold hier«, og saa satte Hunden sig ved Ovnens Munding medens Christen gik efter lys. Ved den mindste Bevægelse inde i Ovnen knurrede Hunden, og dens rullende Øjne lod forstaa, at den mente det alvorligt. Da Christen kom tilbage med Lys, bød han:»I Kongens og Lovens Navn kom ud«, og frem af Ovnen krøb to af Gaardens egne unge Piger, skælvende og rystende over hele Kroppen. -Der havde været bagt i Ovnen om Dagen og da den var varm, havde de lagt sig derind. »Aa, i kjæle Tøse«, sagde Christen, »gaa nu i Seng!«.

En af disse har som gammel Kone fortalt underskrevne, at de faa minutter, det varede, fra Vægteren gik efter Lys og saa til han kom tilbage igen, forekom dem som en Evighed; thi Hunden var de bange for; men den rare gamle Vægter med det lange lyse, krøllede haar, der hængte ham helt ned paa Skuldrene, kunde de godt lide. Vægterens Nabo,

Simon Jensen, skal en Gang have sagt til ham:»Du skal ikke faa mig til at tro, at du gaar Vagt hele Natten, nej, du putter dig saamænd nok i Sengen til Met-Katrin«. Den følgende Nat vilde Christen dog vise Simon Jensen at han ikke sov, thi da Klokkeren var 10 og Runden var endt, gik Vægteren hen til Naboens Viundue og raabte: »Klokkeren er slagen 10!« -»Ja, det er min ogsaa«, lød det inde fra Stuen. Da Runden var gjort Kl. 11 mødte Vægteren igen ved Vinduet og sagde, hvad Kl. var slaet. og saaledes vedblev han hver Time til Kl. var slaet 5, men da kvitterede Simon Jensen ogsaa med følgende kraftige Udbrud: »Hold dog for S.... i H..... din Kæft, dit forbandede »Vægterhorn«, nu har du ikke bestilt andet hele Natten end at holde mig og min Familie vaagen!« - Efter den Tid ymte Simon Jensen aldrig mere om Natten i Stedet for at holde Vagt.

Interiør af Mjesing Museum

Naar et eller andet alvorligt vilde ske i Fremtiden, saa kunde Vægteren ofte se det i Forvejen ved Varsler eller paa anden Maade. Før Krigen i 1848-50 saa han om Natten nogle store lysende Kors paa den sydlige Himmel, disse, der havde samme Farvesammensætning som som Regnbuen, vidste Christen vilde betyde noget ekstra uhyggeligt, og saa kom krigen.

I 1847 er optegnet følgende: »Natten imellem den 12te og 13de Juni 1847 var et Lys i Kirken omtrent hele Natten, og efter at Lysen var slukt, brændte Branden got 1/2 Time, i Kirken, i Vinduet i det sydlige Vindue for Alteret i Kirken«. - To Aar senere findes følgende: »Natten imellem den 10. og 11. kom Fjenden, som bestod af Slesvig Holstenere, Prøjsere, og Bajere, i det hele 9 Magter, imod os og besatte hele Riget fra Altona og til Aarhus. Natten imellem 19. og 20. Juni var der Lys i Kirken ved Alteret, hvilket Tegn skete 2 Aar i Forvejen, som var i 1847, og samme Lys blev set af (Navnet ulæseligt)«

Christen Horn kendte Navnene paa en Del Planter og disses Anvendelse som Middel i Sygdomstilfælde, og derfor kom ofte en eller anden til han og bad om et godt Raad; men han kendte også bestemte Formularer, der skulde fremsiges, og Tegn, der skulde gøres overfor baade syge Dyr og Mennesker - hermed nogle af hans »Recepter«.

»At maale sig for Modsat da gaa du stitiende til en Dør, som vender mod Norden og spænder med udstrakte arme saaledes + og med disse Ord: »Jeg maaler mig for modsat, jeg maaler mig for Gulsot, jeg maaler mig for Svinsot, og for hver gang du siger det, da spøtter du«.

Om Aareladning. De uheldige Dage at aarelade sig paa er 1. og 17. Januar, 2., 23., 26. Februar, 3., 4. April, 5., 7. Maj, 3., 6. Juni, 3., 7., 8., 25. Juli, 9., 15. August, 10., 29. September, 12., 21. Oktober.

Om en Koe er beskadiget af Solen, da maa du staa op om Morgenen før Solen,

og gaa til Koen tiendes og straks trække din Skjorte af og give hende 3 Slag af Skjorten saa varm som den er, paa siden, og gaa saa din Vej; men er Koen stangen igjennem Milten, da maa du tiendes gaa hen og tage din Hue af og vende den vrangt, og dermed giver du hende 3 Slag, gaa saa din Vej«

Hans Haandværk, Skrædderiet, blev ikke benyttet af ham i ret Udstrækning. Alt Tøjet var hjemmelavet Vadmel, som blev syet med Haanden. En Gang, da han havde taget Maal af en Dreng til et Par Benklæder og disse var blevet for store, mente Drengens Moder, at de bedre kunde passe en større Dreng, Broderen, der stod ved Siden af, og da han kunde passe Benklæderne og trængte til et Par saadanne, sagde Skrædderen til Moderen: »Det var jo ogsaa ham, at jeg tog Maal af«, og så var den Sag klaret.

I Rye blev der dengang holdt store Markeder, og Christen Horn tog da et stort stykke Vadmel under Armen og gik til Rye for at sælge det. Lykkedes det ikke, kunde han undertiden faa Maal til en Klædning; Christen blev da i Rye og syede den hos Vedkommende, hvor han saa fik Kost og Logi, indtil Klædningen var færdig. Hjemme havde han saa lejet en Mand til Vægterposten.

Chr. Horn var meget interesseret i Naturen, hvilket fremgaar af følgende Indledninger til forskellige Ting, han har iagttaget: »I Dag kom Myren op«, »Bierne kom med Bogser (d.e. Blomsterstøv på Bæne)«, »Hasselens Blomstring til Nød«, »Frøerne kvækkede i Gadekæret«, »I Nat brændte Nordlysene saa uhyre« m.m.

I Samlingen her findes flere Ting, som har tilhørt ham, f. Eks. et Mangelbrædt, som han har udskaaet saa smukt i Almestil, og ved hver Side af Haandtaget (Hesten) findes følgende: M. K. T. I. d. M. d. 9. F. M D C C C X X, hvilket er Mette Kathrine Larsdatter (hans Kones Navn), Mjesing, d. 9. Februar 1820. Endvidere findes her en udskaaet Uhrskive af træ, og den Lånse, som han lod smede, da Rygtet for-

talte, at Fangerne var kommen ud af Rendsborg Tugthus før Krigen i 48. (Den jydsk Slavekrig). Hans Jagtbøsse og Hagelpung, der bærer Årstallet 1808, opbevares ogsaa her i samlingen. Selv om han stod sig godt med Gejstligheden i Almindelighed, saa har han ikke været særlig begejstret for Pastor Stilling, der beklædte Embedet her fra 1793 til 1828, derom vidner følgende Digt:

Min Afsked med Hr. Stilling.

**I mange Aar stod du ved Leen
men rejste ingen Minde-Steen.**

Eksempelværdig var du ej

Nu fjernt er du, rejs kuns din Vej

**vi dig Tillykke ønsker derfor ej
saa brusende som her.**

C. A. S. 18/1 1829

Hvad der har været mellem ham og Præsten faar man ingen Oplysning om. Til hans Ejendom hørte der noget Jord, og man faar ogsaa at vide, hvad Tid Rugen blev høstet i »Heden« eller Havren i »Tas-

marken«. Engen slaaet i »Balraavn«, Arbejdet ved Ryvejen, Tyskernes Indkvartering i Mjesing i 1864 og deres Meriter, eller at han i 1820erne til et Barselgilde indkøbte 3 Potter Brændevin, 1/2 pund Tobak, 1 L. pund Brød, 5 pund Fisk, Alhaand 4 Sk. Kanel, 3/4 Fjerdingkar Gryn m.m.m.

Der kunde skrives mangt og meget om den ejendommelige Vægter i Mjesing; men her skal sluttes med at da han den 23. Februar 1867, efter at have været lidt sløj i nogle Dage, befandt sig udenfor sit Hus, blev han svimmel og kaldte paa sin Hustru, der kom og hjalp ham ind i Seng. Dagen efter, da de kom for at se til de to gamle, laa han død og kold i Sengen ved siden af Met-Katrin, der ikke havde nogen Anelse om, at han var død, idet hun sagde, at det ikke var ret længe siden, at hun havde sagt til ham »om at tage sin Fod til sig, og det havde han da gjort«. Met-Katrin levede et par Aar efter sin Mand og døde d. 6. Februar 1869.

»Klem - i - mell« Ny Stillingvej 9-11 (Mjesing)

AARHUS AMTSTIDENDE
18. SEPTEMBER 1936

Amtsraadet tillod i gaar Hørning Sogneraad for 16.800kr. at erhverve Ejendommen »Alfahus«, der agtes anvendt til Kommunal Administrationsbygning. Amtsraadet har tillige tilladt Blegind-Hørning Sogneraad at afhænde det gamle Fattighus i Blegind for 2250 Kr. Salgssummen anvendes til afdrag paa Gæld ved Ejendoms købet i Hørning.

Ingvar Jensen

»Alfahus« Skanderborgvej 1, Hørning
opført 1909 - nedbrudt 1967

Zoom ud

»Fattighuset« Kirkevænget 3

Amtsråd & Sogneforstanderskab

Som et resultat af de stænderforsamlinger, som Frederik den Sjette (1808-1839) oprettede, udstedte Kristian den Ottende (1839-1848) den 13. august 1841 en lov om amters og kommuners selvstyre. Efter den skulle der oprettes et amtsråd og tillige - i hver sognekommune, til at varetage dens lokale administration - sogneforstanderskab. Dette sidste fik senere navneændring til sogneråd.

Dover og Venge sogne, der dengang udgjorde et pastorat, blev som følge af denne lov en kommune. Valget til det første sogneråd foregik ved et valgmøde i Svejstrup skole den 22. november 1841. Af folk fra Dover sogn blev der afgivet stemmer på 38 personer, mens man fra Venge samlede stemmerne på kun 10. Det medførte, at Venge sogn fik valgt fem mand og Dover sogn kun fire, til trods for, at Dover sogn dengang havde 975 beboere og Venge kun 926. Foruden de valgte var et pastorats præster fødte medlemmer af sogneforstanderskabet. Sognepræsten til Venge og Dover hed da Christian Nicolai Pingel. I sine sidste år havde han en kappelän, pastor Krag, som da også optrådte i sogneforstanderskabet. Dette valgtes for tre år, men det valgte formand hvert år. Rasmus Laursen, Venge, blev den første formand.

Fattigvæsen, skoler og veje

Sogneforstanderskabet skulle tage sig af fattigforsorgen, skolems styrelse, og hvad, der ellers kunne komme til at ligge for, bl.a. vejenes vedligeholdelse. Hvad det første angår, vedtog man, at ingen fremmede betlere eller pasløse personer måtte gå omkring i kommunen, men straks skulle pågribes og bringes til deres hjemsofn eller overgives til vedkommende øvrighed. Meget små børn og gamle, svage mennesker, der ikke kunne klare sig ved hjælp af understøttelse i form af korn

og penge, blev bortliciteret for et par år af gangen hos lavestbydende. Var en fattig person skikket til det, blev han eller hun anbragt i en fattigstue.

For hvert sogn valgte man en skolepatron, og for hver skole en skoleforstander. Det oplyses ikke, om Venge sogn på dette tidspunkt kun havde rytterskolen, eller om der var blevet selvstændige skoler i Nørre Vissing og Hårby.

Med hensyn til vejene var man åbenbart tilbageholdene. Præstens sognevej (fra Svejstrup til Venge, der stadig kaldes præstevejen) tog man straks fat på at istandsætte, men man afslog en henstilling fra baronen på Sophiendal (formentlig baron Gottlob Rosenkrantz, skønt baron Fritz Rosenkrantz endnu var medejer af Sophiendal), om at gøre kirkestien mellem Venge og Søballe til vej. Man mente, at vejen over "det nordre vadested over Skjerbækken er slet ikke så slem og ubefarlig" og at "vadestedet er den meste tid af året heller ikke farlig". Naturligvis var det rart med en bro, "vil baronen selv betale den".

Krigen 1848-50

4. december 1846 blev det "ved stemmesedler" afgjort, at sognepræsten, Pingel, hvad enten han ville eller ej, skulle være formand for sogneforstanderskabet for 1847. Præsten har åbenbart vægret sig. Det kan hænge sammen med, at hans helbred var vaklende. Han døde 10. januar 1850. I hvert fald blev medlemsskabet af sogneforstanderskabet en byrde for ham i hans sidste år - de blev nemlig præget af krigen 1848-50. I anledning af den blev det straks pålagt Dover og Venge sogne at levere seks militærheste, ligesom der kom opfordring til at oprette skyttekorps og sende "frivillige hester". Senere befaledes oprettet en folkevæbning: Alle mænd mellem 18 og 45 år skulle hver søndag møde til to timers exercits ved en af de to sognekirker, de hørte til, og de skulle

medtage "skydegeværer", hvem der havde sådanne, de andre "møde med lanser og spyd".

Overbefalingsmand her i sognet var Jens Ernstsens af Veng. Der foretages til stadighed frivillige indsamlinger til de udkommanderedes familier, ligninger til hesteleverancer til hæren og udskrivninger til levering af kød, flæsk, brød, gryn, korn, høg, halm m.v.

Leverancer til tyskerne

Efter slaget ved Slesvig påskedag 1848, hvor danskhæren led nederlag og måtte trække sig tilbage til Als, rykkede prøjserne under general Wrangel op i Jylland, og i løbet af 1849 meldte de sig med krav om leverancer. Af Dover og Venge sogne forlangte de først to rideheste for let cavallerie. Sogneforstanderskabet vedtog, at man umuligt kunne levere dem og derfor skulle afslå det selvom sognepræst Pingel, der var syg og sengeliggende, fandt afslaget højest uklogt. Resultatet blev da også, at der kort efter kom krav om det dobbelte antal: to heste fra hver af sognene. Herredsfogeden, sognefogeden og Pingels svigersøn og kappellan Krag overtalte imidlertid den modstræbende sognepræst til, som formand, at skrive et brev til prøjserne med bøn om opsættelse af leverancen i fjorten dage. Pingel vidste godt, at det "var jydsk snedighed, som kun ville vinde tid, men slet ikke havde i sinde at skaffe heste til den befalede tid", - og tilføjede i protokollen: "Gud ved, hvad udfald det vil få? Jeg er uskyldig og bruger aldrig intriger, hverken mod ven eller fjende". 13. juli 1849, midt om natten kom en kommando tyske tropper og afhentede Pringel. Han skulle følge med til Stjær. Derfra førte andre soldater ham over Søballe og Venge tilbage til Svejstrup Præstegård, og hvor de kom frem, tog de, hvad de ville. Dette skulle Pringel være vidne til, antagelig fordi han var formand for sogneforstanderskabet,

og prøjserne nok skulle vise dette, hvordan det gik, når man vægrede sig ved at levere, hvad der blev forlangt.

Efter krigen 1848-50

Efter krigen måtte sogneforstanderskabet tage sig af indsamlinger til de faldnes efterladte og til monument for faldne krigere, ligesom man måtte sørge for understøttelse af krigsinvalid. Der var naturligvis også sager af mere fredelig karakter at behandle. 1849 ansøgte f. x Niels Jensen, Nørre Vissing, om tilladelse til at opføre et grundmuret hus. Det blev afslået, fordi Niels Jensen "allerede havde ladet opbygge så mange huse og derved påført sognet så mange fattige".

På forespørgsel fra amtet om, hvorfor Venge bys brandsprøjte, der "er i aldeles forfalden tilstand" ikke istandsættes, svarer forstanderskabet, at man ikke kan hitte ud af, hvordan betalingen skal ordnes - der er ingen lov for det.

Tanken om landpostvæsen afviste sogneforstanderskabet med den begrundelse, at det nok var "en velgørende indretning, men unødvendig her, hvor man er så nær ved Skanderborg, og hvor beboerne let kan få bud til hinanden".

Det private initiativ

Kromand Jens Andersen flyttede ca. 1840 den gamle kro fra 1801, der lå ved Jaungydevejen, til kroens nuværende plads, og i 1851 erholdt han bevilling til at drive "småhandel med colonialvarer til omegnens fornødenhed". Samme år fik Jens Peter Jensen tilladelse til at drive høkerhandel i Søballe. 1852 fik lærer Dalsgård, Venge, lov til at sælge mergel fra en plads ved skolen (sikkert rytterskolen) - det antyder, at der også skete udvikling og fremskridt på landbrugets område.

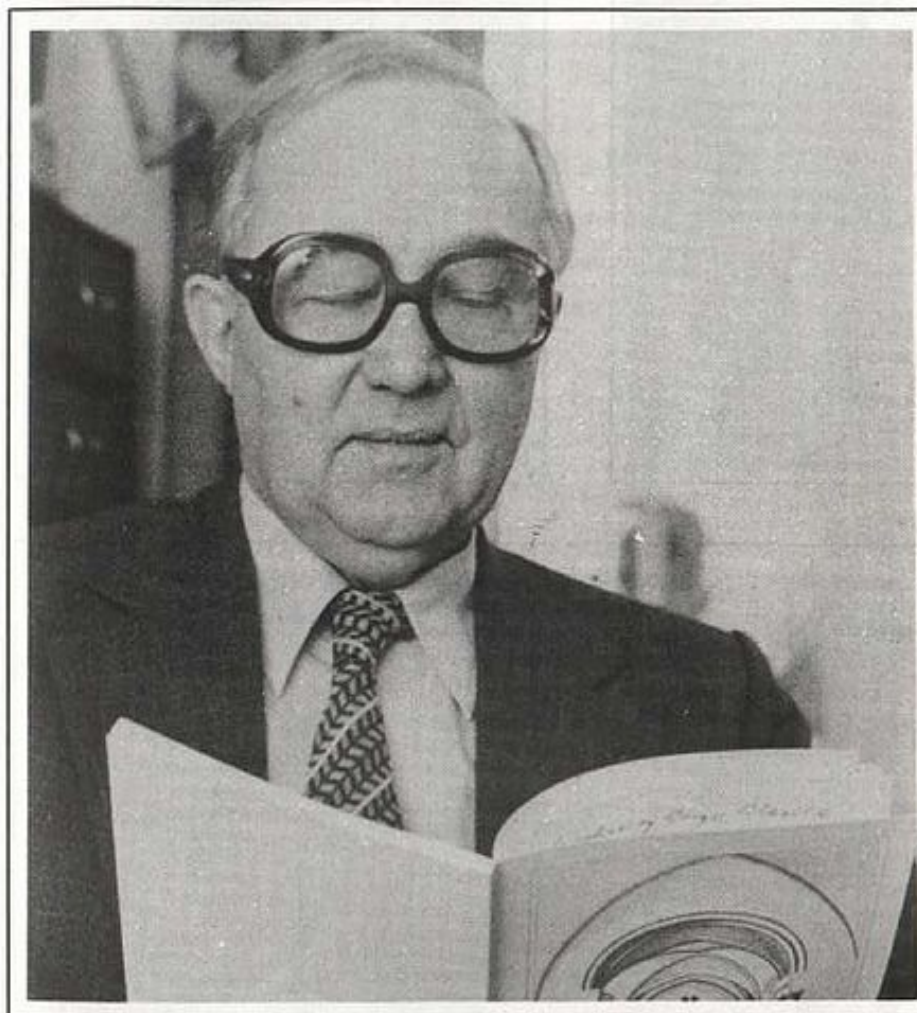
Der var sket en del udstykninger i Hjemlev herred især Adslev-Mjesing og Dover-

Venge kommuner. I Adslev-Mjesing havde udstykningen ført til større fattigdom, men i Dover-Venge blev udstykningens gode sider mere fremtrædende, nemlig folkemængdens forøgelse, jordens bedre dyrkning og større kvægbesætning. Det skydes imidlertid, at "småmændene" her "havde flere erhverkskilder udenfor landbruget".

1851 fik Jørgen Rasmussen i Nørre Vissing bevilling til at drive pottemageri.

Der skal have været flere egentlige pottemagere på egnen, men derudover var der mange småfolk, som lavede potter i deres fritid og solgte dem på markeder eller til mere velhavende naboer. Andre drev væveri sammen med et mindre landbrug, ligesom naturligvis mange gik på dagleje.

Kilde: Venge Sogn og Kirke 1959
af
Halvor Bundgaard

Fhv. provst Halvor Bundgaard, Veng

Regnskaber for Mjesing Skole 1902

Regning A32
 Begynde med at købe
 et Mahitvands sæt
 med spuns Bortgave
 1 Dag 2.75
 20
 ved indsat 10 Dag 1-10
 20 50
 20 50
 Bortskidt 25 50
 11/2
 Jakob Jørgensen

1902

Jan 21	Ar 6	Mjering 09	0.54
	58	Skole	1.75
Mar 5	13	Skole	0.85
14	1	Skole	0.75
17	25	Skole	2.00
	25		2.20
28	20	Tanger Bortskidt	1.80
	9	Helen Jørgensen	1.75
Apr 9	25	Mjering	2.00
6	1	Skole	0.85
	1	Skole	0.50
	1	Skole	0.75
	58	Skole	0.35
9	25	Skole	0.10
2	1/2	Dag Tømmerskifte	0.37
			13.07

Regnskabet for Mjesing Skole 1902

A32
 For modtagne 54 Skole af af skolen Mjesing
 Skolekommissionen som blev foretaget 1898
 med alle hermed skillemærke
 Mjesing Skole 2/11 02
 J. Jørgensen

UDDRAG AF PROTOKOL FRA MJESING FORSAMLINGS SHUS

Ved Bestyrelsesmødet i Frikskolen Onsdag d. 6.
 September 1899 vedtoges at indkalde til en
 Ekstra-Generalforsamling i ledning af
 at Frikskolen skulde sælges. Det vedtoges at
 skrive Brev til hver enkelt Interessent
 for at faa dem til at møde. Alle
 5 Bestyrelsesmedlemmer vare mødte, og enige
 om at Skolen bor købes til Salen
 J. P. Kristensen. N. W. J. Hans Hesselbånd

Ved Generalforsamlingen i Salen Onsdag
 d. 14de Aften Kl. 7 vare Hovedparten af
 Interessenternes mødte tilligemed de 3 Mønst,
 som ejede Skolen. Det vedtoges enstemmig at
 købe Frikskolen til Salen paa den Betingelse, at
 spirituose Drikke under hvilket som helst Form
 og i hvilket som helst Tilfælde aldrig maas
 indskrives hvorhen i Skole eller Sal. Efter megen
 Tale frem og tilbage endte Mødet med, at Forsam-
 lingsmænds-Interessentskabet købte Frikskolen for 200 Kr.
 at mødte til 14de November og betale til Juni Termini
 1900; dog skal Kapitalen forrentes fra December Termini d. et.
 Det vedtoges at lasne Lejens og se at faa en Lejer i Skolen.
 J. P. Kristensen. N. W. J. Hans Hesselbånd

PRAKTISKE OPLYSNINGER

For nye medlemmer af Støtteforeningen.

Interesserede nye medlemmer af Støtteforeningen for Egnsarkivet, kan tilmelde sig, ved at gå på posthuset og indbetale på et girokort.

1 års medlemskab koster kun 60,00 kr.
Gironummer er: 6 75 02 81

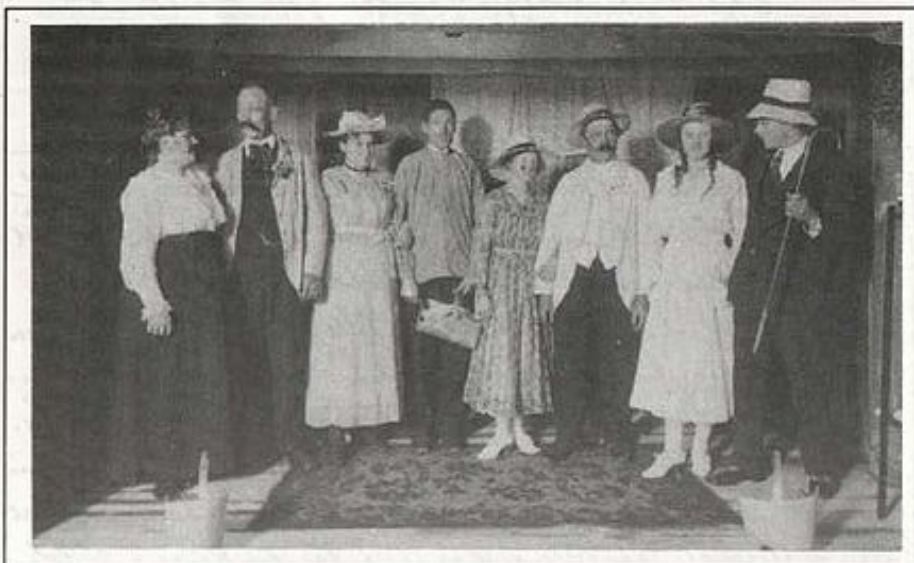
Adressen er:

Støtteforeningen for Egnsarkivet
Lucernevænget 5
8362 Hørning

Bestyrelsen for Støtteforeningen:

Jonna Nielsen, Ejo B. Sørensen, Hans Martin Pedersen, Michael Jeppesen og Erik Brandt.

Dilletant i Mesing Forsamlingshus år 1920

Hvad hedder stykket? - Hvem er personerne?
Kan du hjælpe, så kontakt Egnsarkivet.

BESTYRELSEN FOR EGNSARKIVET I HØRNING KOMMUNE

Bestyrelsen for Egnsarkivet i Hørning Kommunen:

Formand: Bodil Sørensen, Nyvej 5, Blegind
8362 Hørning, Tlf.: 86 92 30 41.

Næstformand: Annelise Jensen

Bestyrelsesmedlemmer: Else Rasmussen og Ingvar Jensen.

Sekretær: Bent Meyer.

Suppleant: Lydia Nielsen.

Byrådets repræsentant: Lily Jensen.

Arkivernes arkivarer:

For Hørning: Thomas M. H. Staal, *for Veng:* Peter Friis Kristiansen.

Arkivernes adresser:

Hørning: Højboskolen, Toftevej 52, 8362 Hørning, tlf.: 86 92 30 66.

Veng: Veng Fællesskole, Søballevej 2, Veng, 8660 Skanderborg, tlf.: 86 95 02 42.

Åbningstider:

Højboskolen: 1. og 3. torsdag i måneden kl. 18-20.

Veng Fællesskole: 1. torsdag i måneden kl. 18-20.

Der er lukket i arkiverne hele juli måned.

Arkivets »Årsskrift 1993« vil omhandle områderne Jeksen og Adslev.

I forbindelse hermed afholdes »byvandring« i oktober 1992 og »beboermøde« ligeledes i oktober 1992.

Alle er velkommen

Se igtvrigt nærmere annoncering i dagspressen.

SPONSORER:

*Hørning Kro, Den Danske Bank-Hørning, Unibank-Hørning,
Super Brugsen-Hørning, Smeden i Stjør v/Villy Kristensen,
Damefrisør Ulla Orholt-Hørning, Asgers VVS-Blegind,
Hørning Kommune.*

SATS OG TRYK: Hørning Kommunes Kreative Center